

likih zemljiš, obertnij in fabrik, katerih poslednjih v vsem skupaj pa ne sme nikoli več v kantonskem odboru biti kakor tistih, ki jih srenje pošljejo v ta odbor, naj obstoji kantonski odbor 1) iz županov vseh srenj ali njih namestnikov, 2) iz dveh odbornikov vsake srenje, 3) iz postavno poklicanih in 4) takih posestnikov zemljiš, obertnij in fabrik, kateri v tistem kantonu 300 gold. navadnega neposrednega davka (brez priklad) plačujejo.

Odborniki kantonskega odbora si volijo v svojih zborih izmed sebe verhovnika ali predsednika. Vsako leto najmanj dvakrat naj pokliče kantonski poglavar zbor kantonskega odbora; če je pa treba, pa tudi večkrat. —

To so bili sklepi ljubljanske komisije o osnovi srenjske postave: osnovi — pravimo — zakaj to, kar je ona sklenila, ni še postava, ampak le nje svet, kako naj bi se za krajnsko deželo naredila občinska postava. Kar je ljubljanska komisija storila za krajnsko deželo, je še 21 drugih komisij našega cesarstva storilo za svoje dežele, vsaka po svoje. Vse to bo šlo na Dunaj do ministerstva, in tam še le bo določeno, kako in kaj.

Ko je pretekli pondeljek ljubljanska komisija doveršila svoje delo, s katerim se je ukvarjala skozi 11 dni, vsaki dan po 5 ur, so se ji Njih ekscelencija deželni gospod poglavar grof Chorinsky zahvalili za njeni dolgi in veliki trud o prevažnem delu. Na to pa je gospod baron Oton Apfaltern v imenu cele komisije besedo poprijel in se Njih ekscelenciji nasproti zahvalil za nevtrudljivost, s katero so se dan na dan kot predsednik komisijni udeleževali važnih posvetovanj, in spet tu očitno pokazali, kako uneti so za blagor krajnske dežele, ki jim je že za toliko naprav in poprav serčno hvaležna. Po tem je slovo vzela komisija.

Iz Ljubljane 9. novembra. Kakor drugod bojo jutri tudi tukajšni Nemci na čast svojemu slavnemu pesniku Fr. Schiller-ju napravili stoletno slovesno obletnico v gledišu, po igri pa gostbo, in tako bojo, kolikor je mogoče, tudi oni spolnili dolžnost, ki jo ima vsak narod do svojih pervakov. „Da je — kakor ljubljanski dopisnik v „Presse“ piše — bilo praznovanje Vodnikove stoletnice vse bolj imenitno kakor se kaže, da bo „Schillerjeve“ — se nobeden po pravici čuditi ne more, zakaj pri vsem velikem spoštovanju, ki ga imamo do mojstra nemških pevcov Schiller-ja, in ktero spoštovanje je naš Koseski v izverstnih prevodih očitno razodel, je vendar ta razložek, da Vodnik je bil naš in cela dežela mu rojakinja. Saj „kri ni voda!“

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. V 272. listu dunajskega vradnega časnika „Wien. Ztg.“ se bere sledeči opomin vsem vredništvom avstrijskim: „V dunajske časnike pa tudi v časnike drugih dežel našega cesarstva so se že večkrat taki notrajne zadeve obsegajoči oglasi vrinili, kateri popisujejo početja, ki niso postavne in izvirajo od oseb, ki si brezoblastno prilastujejo pravice skupšin (korporacij), in tako se take reči nesejo po širokem svetu. Kakor cesarska vlada nima namena, braniti odkritoserčno pa pravično besedo v časnikih ali prepovedati naznanila prigodb tu in tam, ravno tako pa mora pri tem obstati, da ali same po sebi ali po obliki nepostavne tirjatve ne služijo za šuntanje in da se v takih zadevah napravljene prošnje pisma ali drugi spisi take baže ne ponatiskujejo od besede do besede in tako ne razširijo po svetu. Vlada pričakuje tedaj od domoljubnosti, ki veliko večino domačih časnikov navdaja, da bojo vredništva porajtale ta opomin, in da ne bo sile treba, s katero bi se moglo vsled tiskarne postave terdovratno razglasovanje takih ne dopuštenih reči zatreti.“

— „Allg. Zeitg.“ piše, da so presvitli cesar svojemu novemu general-adjutantu kot prvo dolžnost na serce položili, naj jim v vseh rečeh golo resnico pové in naj ničesa ne zamolči, če je še tako neprijetno.

— Cesarsk ukaz veleval, da velja vselej za daci prestopek, ako kdo na kakoršno koli štempeljno podverženo pismo štempeljsko marko še le takrat pritisne, ko je bilo pismo že narejeno, marka na prvo versto pisanja pritisnjena in potem na-njo dotična čerka zapisana.

— Stareji bankovci (to je tisti, ki niso rudeče pomalani) po 1, 2, 5, 10, 50, 100 in 1000 gold. se bojo pri banknih kasah vseh poglavnih mest našega cesarstva še do konca aprila (malega travna) 1860 jemali. Od 1. majnika do 31. julija (malega serpana) se bojo pa jemali le pri dunajskih banknih kasah; pozneje se bo treba naravnost do vodstva dunajske banke obrniti. Podaljšanje tega brišta je bilo pa zatega voljo potrebno, ker med 476 milij. gold. bankovcov, ki so še zdaj med ljudstvom, je bilo o vseh Svetih še blizo za 100 milij. gold. starih bankovcov, in bi se tedaj ljudem prevelika škoda godila, ako bi se stari bankovci že zdaj ne mogli spečati po svoji veljavi.

— Ministerski ukaz od 27. oktobra zapoveduje nekatere reči, po katerih se imajo opravila političnih gospod manj zamotane narediti in pa pohitriti.

— Tudi avstrijska vlada je pristopila k tistim nemškim deželam, ki so leta 1850 osnovala društvo popotnih listov, s katerimi morajo popotniki, ki so tako popotno karto dobili od svoje vlade, po vseh državah tega društva svobodno potovati. Taka karta je veljavna za leto in dan, in se dobiva pri deželnih poglavarstvih vsake avstrijske dežele.

— Nekdanjega vojskovodja na Laškem, fzm. grofa Gyulai-a so djali cesar v penzijo.

— Iz Kremnic so 2. t. m. 400 centov kovanega srebra na Dunaj pripeljali.

Iz Štajarskega. Železnica iz Pragarske postaje v Veliko Kanižo je že dodelana, in že čez 14 dni se poskušajo voziti po tej novi železnici, ki je 14 milj dolga; v 4 urah pridejo vselej iz Štajarskega v Kanižo. Berž ko ne bo že ob novem letu ta železnica za navadno vožnjo pripravna. — Koroško železnico pa delajo tako počasi, da bo komaj v 10 letih gotova, ako se je ne bojo pridniše poprijeli.

Iz Ogerskega. Iz Pešta. Kakor Nemci praznujejo ravno zdaj stoletno obletnico rojstva Schillerjevega, tako smo tudi mi Madžarji 27. okt. praznovali z veliko slovesnostjo stoletni god slavnega madžarskega pesnika Kazinczy-ta.

Iz Oseka v Slavonii. Komisija, ki je bila tukaj poklicana v posvetovanje srenjske postave, je svojo nalogo čuda hitro rešila; večina zaupnih mož je namreč rekla, naj se vlada prosi, da dodeli sama na konstitucijski poti za vse avstrijske dežele veljavno srenjsko postavo; dotistihmal pa naj velja občinska postava od leta 1849.

Iz nemških Tirollov. Iz Inšpruka. Ker se sliši — piše „V. in Sch. Ztg.“ — da se bo žandarmarija pre-naredila, moremo mi nemški Tiroljci reči, da ne potrebujemo žandarjev, ker so predragi in nimajo pri nas skoraj nobenega opravila. Vse to, kar oni storé, bi pri nas županije in pa kantonske cesarske gosposke ravno tako lahko storile.

Iz Beneškega 1. novembra. Čeravno je v več krajih oklicana nagla sodba, se dopernašajo roparstva tako pogostoma, da je groza.

Iz Sardinije. Iz Turina se pišejo čudne reči. Kralj sardinski je zvedil, da imajo sv. oče papež že pripravljeno pismo (bulo), s katerim bode kralj, ako ne odstopi od svojega početja, v prepoved (interdikt) djan; prepoved je še veliko huji ukaz kakor je izobčenje (ekskomunicija), ker v prepoved djanemu vladarju nima noben podložnik več pokoren biti. Ako se to zgodi, je nek kralj sardinski sklenil, se ločiti od katoliške cerkve in prestopiti k protestantski; ob enem pa bo oklical razglas, naj vse njegovo ljudstvo potegne za njim!

Iz Francozkega. Iz Pariza. Vse govori zdaj od pisma, ki ga je nek cesar Napoleon kralju sardin-skemu 20. dan p. m. pisal. Ali je popolnoma resnično od konca do kraja, se še za gotovo ne vé; ker pa od nobene strani še ni bilo rečeno, da je le skovano (neavtentično), smemo misliti, da je res tako. Pismo to je tako važno, da moramo svojim bravcom imenitniše reči iz njega posneti. „Gospod brat! — tako se začneja Napoleonovo pismo — danes Vam moram pisati, da Vam razodenem dan današnji stan laških zadev in Vas opomnim preteklih reči, pa se tudi z Vami pogovorim, kako se bo treba vprihodnje vesti. Ne smeva si zakrivati, da so časi resnobni. Zdaj ni več prevdarjati, ali sem prav storil ali ne, da sem mir sklenil v Villafranki; kar je, je; vse gré zdaj le za to, da iz te pogodbe doseževa najbolje nasledke za mir Italije in cele Evrope. Res težavno nalogo imava, ker včasih je manj homatij z vojsko kakor z mirom. Treba je bilo, pogodbo za mir tako skleniti, da se po najbolji poti samostojnost Laškega ustanovi, Sardinii in drugim laškim narodom njih želje spolnijo, pa vendar ne žalijo sočutja katoliške in pa pravice vladarjev, za ktere je Evropi mar. Da se vse to zgodi, je po mojem mnenji to-le treba: Italija naj bo zvezna država, v katero se zedinijo vse laške samostojne dežele; vsaka dežela naj dobí svojo konstitucijo. Narodnost italijanska terja edino bandero, edino colno in dnarno osnovo. Središče zvezne oblasti naj bo Rim in zbor naj se sestavi iz namestnikov, ktere vladarji volijo, toda na podlagi tistih nasvetov, ki jih bojo narodne zbornice dale, da ne bojo tisti vladarji, na ktere sum letí, da jih navdaja avstrijski duh, premogočne v tem zboru. S tem, da se svetemu očetu čast predsedništva zveznih dežel izroči, bo katoliška Evropa zadovoljna; moralna moč papeževa se bo v celi Italii okrepčala in sveti oče bo v stanu, dovoliti tiste poprave v svojih deželah, ki jih ljudstvo po pravici želi. Ločitev Lombardije z prevzetim dolgom je že dognana. Avstrijska vlada se odpove pravici, vojaško posadko imeti v Piačenci, Ferari in Komačii. Pravice odstavljenih vladarjev se jim priderže, al od druge strani pa se srednji Italii tudi samostojnost zagotovi, ker se nobena ptuja oblast ne sme vtikati v to. Beneško bo čisto laška dežela. V tem me morate tudi Vi (kralj sardinski) podpirati; zakaj temu, v česar sem se zavezal, se tudi v kongresu ne bom odpovedal. Parma in Piačenca se zedinite s Sardinijo, in vojvodinja parmiška naj vlada Modeno. Toskani, morebiti nekoliko poveksani, naj je vladar nadvojvoda avstrijski Ferdinand. Vsem deželam Laškega naj se dodeli zmerna svoboda. Avstrija naj se odpove svojim dozdanjim razmeram, ki so krive vednega nepokojsstva, in naj se zaveže, Benečanom dati konstitucijsko osnovo in vlado in pa tudi napravo laške armade. Mantova in Peschiera morate biti zvezne terdnjavi. Jez ne bom ničesa zanemaril, kar je treba, da se doseže ta veliki namen. Vi (kralj sardinski) pa si morete svesti biti, da bom pri tem ostal in vseskozi se poganjal za tisto reč, za katero sva se skupaj bojevala, ako se ne terja kaj takega, kar se ne ujema s pridom Francozkega“. — To pismo — pravijo — zapopada vodila, po katerih se bo francozka vlada ravnala v prihodnjem kongresu, ki ima v Parizu biti. Da je to pismo zlo poparilo Sardinco, je gotovo in se že tudi iz Turina tako sliši; al da tudi avstrijska vlada ne more biti s takimi dispozicijami zadovoljna, je očitno kot beli dan. Kongres bo tedaj napravil novih homatij na kupe.

— Znani grof Montalembert je pripravil spet neki parižk časnik v zadrego, da ga je vlada posvarila. Pisal je namreč med drugimi spodtikljivimi rečmi v svojem stavku tudi to-le: „Francozka vlada je bila, ki je leta 1849 papežu otela svetno oblast; francozka vlada pa je tudi, ki jo zdaj leta 1859 spodkopuje“.

Iz Afrike. Iz Marokanskega. Da bote španjska in francozka armada Marokance napadle, je gotovo. Iz Madrida se sliši, da je vse vneto za to vojsko in da se stekajo darovi od vseh strani v pripomoč močni armadi, ki se ima 8. dan t. m. vzdigniti nad Marokance. Pa tudi francozka armada bo šla divjake korancat, ker se temu početju zdaj tudi angleška vlada več ne zoperstavlja, kar jo je francozka vlada zagotovila, da ne išče tam nobene dobička, ampak da hoče le pokoriti grozovitost divjakov. Naj povemo zdaj nekoliko od Marokancov in njih dežele. Marokanska dežela obsega v Afriki okoli 14.000 kvadratnih milj in šteje blizu 9 milijonov ljudi, ki pa niso en narod, ampak tako razcepljeni v več kolen, da so si le v divjosti in turški veri podobni; veliko jih je, ki ne stanujejo v hišah, ampak v podzemeljskih luknjah in pod šotori. Največ je tistega naroda, kteremu je ime Mauri; Mauri so mešanca iz več narodov, in Arabci jih tako zaničujejo, da nočejo nič z njimi opraviti imeti ter jih pitajo s zabavljico: „da lesica in gad sta mati in oče njim“. Evropejski popotniki, ki so v teh deželah bili, pravijo, da ni gerjega in bolj zaverženega ljudstva na svetu kakor so Marokanci; vse hudobije, vse sirovosti in grozovitosti so jim lastne; divjaki so skozi in skozi. Njih vladar se imenuje sultan, — namestnik Allatov na zemlji. Ti Allatovi namestniki so pa divji kakor njih narodi, kterim gospodujejo. Bab in otrok pa imajo toliko, da bi človek skor kaj takega ne verjel. Tako je sultan Mulej Ismail — najgrozovitniši med vsemi — imel blizu 8000 žen in 825 sinov, 342 pa hčer. Turčija — pravijo — hira, in Perzija je že blizu pogina; al v primeri z Maroko ste pač obe te državi še krepke in častitljive deželi. — S to derhaljo, ki šteje kakih 40.000 bojnikov, se bojo vojskovali zdaj Španjci in Francozi.

Pogovori vredništva. Gosp. D. v G.: Vemo, da nam ne bote zamerili, če rečemo: Requiescat in pace „Tagespost“ in bodi „pax nobiscum“! Zastran „slov.“ ni zdaj nobenega, ki bi ukazal to ali ukazal uno; tedaj ne more nihče kaj dognati. Oporoka rajnega mecena o tej zadevi (to je, o literarni) nič ne določuje; mnenje knezovo pa smo v „Novicah“ že razodeli. Morebiti bo prihodnji škof ljubljanski to reč v roke vzel; zdaj pa se noče nobeden kot sodnik v to reč vtikati. In tako je vse „in suspensio“. Gosp. fajm. Zal. izdeljujejo nepremakljivi svoje delo za se kakor imajo drugi tudi svoje dela za-se. Konečnega sodnika pa ni. Kako bomo prišli iz te zadrege, nimamo še celó nobene perspektive in le tega se bojimo, da bi se nam ne poterdila prislovica stara „discordia res maximae dilabuntur“. Dokler pa ni zaklada, iz kterega bi se to ali uno plačalo, so tudi vsi sveti le — sveti. — Gosp. M. S. v Gor: Ker naši braveci nikoli niso dvomili nad tem, kar ste nam pisali pretekli mesec, bi jim gotovo močno vstregli, ako bi jim namesto občnih zagotovil povedali raji včasih, kaj se pri vas godi. — Gosp. R** v B: Vaš lepi spis je primerniši „Dan.“ in ker želimo, da bi se tudi drugi slov. časniki po svoje o tisti zadevi oglasili, bi morebiti dovolili, da bi ga izročili dotičnemu vredništvu?

Loterijne srečke:

V Terstu 5. novembra 1859: 10. 61. 28. 25. 26.
Prihodnje srečkanje v Terstu bo 19. novembra 1859.

Žitna cena

v Ljubljani 5. novembra 1859.

Vagán (Metzen) v novem dnarji: pšenice domače 5 fl. 70. — banaške 5 fl. 70. — turšice 3 fl. 96⁵/₁₀. — soršice 3 fl. 86⁵/₁₀. — reži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 10. — prosa 3 fl. 30. — ajde 3 fl. 11⁵/₁₀. — ovsa 2 fl. 23⁵/₁₀.

Žitna cena

v Kranji 7. novembra 1859.

Vagán pšenice domače 4 fl. 93. — banaške 5 fl. 12. — reži 3 fl. 18. — ječmena — fl. — — ovsa 2 fl. 48. — prosa 3 fl. 8. — ajde 3 fl. 14. — koruze 4 fl. — — soršice — —